Lietas Nr. A420225724
AA43-0380-26/4
ECLI:LV:ADAT:2026:0512.A420225724.8.S

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 12.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Roze Paegle, tiesneses Irina Kaļiņina un Santa Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /Persona A/ pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldei atlīdzināt /Persona A/ mantiskos zaudējumus – izdevumus par administratīvajā lietā Nr.A420275922 saņemto juridisko palīdzību, sakarā ar /Persona A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 8.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk – pārvalde) priekšnieka 2024.gada 10.septembra lēmumu Nr.N-1-2024-13219 “Par nemantiskā kaitējuma un mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu /Persona A/” (turpmāk – Lēmums) tika atteikts atlīdzināt pieteicēja /Persona A/ mantiskos zaudējumus – izdevumus par zvērināta advokāta pakalpojumiem.

Pārvalde Lēmuma pamatojumā cita starp konstatēja, ka nav pierādīts fakts, ka pieteicējam būtu nodarīti mantiskie zaudējumi, proti, ka pieteicējs būtu parādā zvērinātam advokātam /Persona B/. Pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus, ka viņam nav naudas līdzekļu. Rēķinos nav detalizēti norādīts, par kādiem pakalpojumiem rēķini izrakstīti. Pieteicējs, iespējams, ir vērsies pie tāda pakalpojumu sniedzēja, kurš prasīja nesamērīgi augstu samaksu, lai gan lieta nebija sarežģīta. Administratīvajā procesā tiesa izskata lietu, ievērojot objektīvās izmeklēšanas principu. Turklāt pieteicējam nebija šķēršļu saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 15.pantu prasīt valsts nodrošinātu juridisko palīdzību.

[2] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, argumentējot, ka pēc pirmās instances tiesas sprieduma pārvalde nepamatoti turpināja tiesāties, zinot, ka pieteicēju lietā pārstāv zvērināts advokāts. Pārvalde neatbildīgi rīkojās ar valsts finanšu līdzekļiem, tāpēc pārvaldei ir jāatlīdzina pieteicēja izdevumi par advokāta darbu.

[3] Rakstveida paskaidrojumā pārvalde pieteikumu neatzīst, uzturot Lēmumā ietverto pamatojumu un paskaidrojot, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par rēķinu apmaksu.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2025.gada 8.septembra spriedumu pieteikumu daļēji apmierināja, pamatojoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[4.1] Atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.pantu un Administratīvā procesa likuma 92.pantu, tiesa konstatēja, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 29.septembra spriedumu administratīvajā lietā Nr.A420275922 tika apmierināts pieteicēja pieteikums, atzīstot par prettiesisku pārvaldes priekšnieka pienākumu izpildītāja 2022.gada 10.augusta lēmumu Nr.N-1-2022-13314 "Par Rīgas Centrālcietuma izvērtēšanas komisijas lēmumu", ar kuru tika atteikts pārvietot pieteicēju no slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākās pakāpes uz slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstāko pakāpi.

Minētais spriedums stājās spēkā 2024.gada 14.februārī.

Tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, kā arī kārtību šo zaudējumu atlīdzināšanai noteic Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

[4.2] Tiesa atsaucās uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu un 12.panta 3.^{1}daļu, Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1493 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" (turpmāk – Noteikumi) 9. – 12.punktu, kā arī uz tiesu prakses atziņām (*sk. Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2021-25-03 14.2.apakšpunktu un Senāta 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-131/2019, ECLI:LV:AT:2019:0923.A420172915.2.S, 7.punktu*).

Tiesa nepiekrita pieteicēja viedoklim, ka viņa izdevumi par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem būtu jāatlīdzina pilnā apmērā.

Vienlaikus tiesa nepiekrita arī pārvaldes viedoklim, ka pieteicēja izdevumi par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem nebūtu jāatlīdzina vispār tā iemesla dēļ, ka lieta nebija sarežģīta.

Tiesa atzina, ka lietā nav pamata piemērot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 12.panta 3.^{1}daļā paredzēto izņēmumu un noteikt lielāku atlīdzināmo izdevumu apmēru (nekā to paredz Noteikumu normas), jo lieta nebija sarežģīta.

Līdz ar to tiesa secināja, ka pieteicēja izmaksas par juridisko palīdzību ir atlīdzināmas Noteikumos noteiktajā apmērā.

[4.3] Pieteicējs ir iesniedzis divus advokāta izrakstītus rēķinus, proti, 2022.gada 28.jūnija rēķinu Nr.29-AL par juridiskajiem pakalpojumiem 1000 *euro* apmērā saskaņā ar līgumu – juridiskās konsultācijas, juridiskā palīdzība, pārstāvība Rīgas Centrālcietuma komisijas sēdē par soda izciešanas režīma augstāko pakāpi, kā arī 2022.gada 11.jūlija rēķinu Nr.31-AL par juridiskajiem pakalpojumiem 2000 *euro* apmērā saskaņā ar līgumu – juridiskās konsultācijas, juridiskā palīdzība, pārstāvība, lēmuma par soda izciešanas režīma augstāko pakāpi pārsūdzēšana, tai skaitā tiesvedība.

Advokāts ir sniedzis skaidrojumu, ka ar pieteicēju tika veiktas pārrunas un konsultācijas Rīgas Centrālcietumā pirms 2022.gada 30.jūnijā notikušās izvērtēšanas komisijas sēdes. Tika noformēti pieprasījumi par resocializācijas programmām Liepājas cietumam, kur pieteicējs izcieta sodu pirms pārvietošanas uz Rīgas Centrālcietumu. Advokāts piedalījās izvērtēšanas komisijas sēdē, kuras lēmums pieteicējam nebija labvēlīgs. Turpmākie juridiskie pakalpojumi bija saistīti ar judikatūras izpēti, komisijas lēmuma apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu. Advokāts piedalījās tiesas sēdē. Rēķini tika izrakstīti, kad ar pieteicēju tika panākta vienošanās par lēmuma apstrīdēšanu pārvaldes priekšniekam un pieteikuma sagatavošanu tiesai. Advokāta atlīdzība tiek noteikta, vienojoties ar klientu, advokāta amata atlīdzības maksa nav ar likumu noteikta. Rēķini nav apmaksāti, jo pieteicējam ir finansiālas grūtības, bet pieteicējs ir informējis advokātu, ka apmaksu veiks.

Tiesas sēdē pieteicējs ir paskaidrojis, ka ir vienojies ar advokātu par to, ka rēķini tiks apmaksāti vēlāk.

Tiesa atzina, ka apstāklis, ka rēķini vēl nav apmaksāti, nevar būt par tiesisku pamatu, lai neatlīdzinātu pieteicēja izdevumus par juridisko palīdzību (*sal. sk. Senāta 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-131/2019, ECLI:LV:AT:2019:0923.A420172915.2.S, 8.punktu*).

[4.4] Tiesa pārbaudīja Tiesu informācijas sistēmā esošo informāciju par pieteicēja izmantoto advokāta palīdzību lietā Nr.A420275922.

2022.gada 30.jūnijā advokāts ir piedalījies Rīgas Centrālcietuma izvērtēšanas komisijas sēdē.

2022.gada 20.jūlijā advokāts ir noformējis apstrīdēšanas iesniegumu.

Minētais saskan ar advokāta sniegto skaidrojumu, ka ar pieteicēju tika veiktas pārrunas un konsultācijas Rīgas Centrālcietumā pirms 2022.gada 30.jūnijā notikušās izvērtēšanas komisijas sēdes.

Atsaucoties uz Noteikumu 6.punktu, tiesa atzina, ka pieteicējam ir atlīdzināmi izdevumi gan par juridisko konsultāciju pirms 2022.gada 30.jūnijā notikušās izvērtēšanas komisijas sēdes, gan arī par apstrīdēšanas iesnieguma noformēšanu.

Ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītie izdevumi nosakāmi atbilstoši tam tiesiskajam regulējumam, kāds bija spēkā juridiskās palīdzības sniegšanas brīdī (*sal. sk. Senāta 2022.gada 25.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-180/2022, ECLI:LV:AT:2022:1125.A420293818.11.S, 7.punktu*).

Saskaņā ar Noteikumu (*redakcijā, kas bija spēkā no 2021.gada 1.jūlija līdz 2023.gada 30.jūnijam*) 9.1. un 9.2.apakšpunktu par sniegtu juridisku konsultāciju un pieteikuma (ārpustiesas procesā – apstrīdēšanas iesnieguma) noformēšanu atlīdzināmi attiecīgi 30 *euro* un 70 *euro*.

[4.5] Advokāts ir noformējis pieteikumu un 2022.gada 12.septembrī to elektroniski ir nosūtījis tiesai.

Saskaņā ar Noteikumu (*redakcijā, kas bija spēkā no 2021.gada 1.jūlija līdz 2023.gada 30.jūnijam*) 9.2.apakšpunktu par pieteikuma tiesvedības uzsākšanai noformēšanu atlīdzināmi 70 *euro*.

Advokāts ir piedalījies tiesas sēdēs (2023.gada 8.augustā no pulksten 10.00 līdz 10.52, kā arī 2023.gada 12.septembrī no pulksten 10.00 līdz 10.28).

Saskaņā ar Noteikumu (*redakcijā, kas bija spēkā no 2023.gada 1.jūlija līdz 2023.gada 31.decembrim*) 9.7.apakšpunktu par pārstāvību tiesas sēdē paredzēts apmaksāt 40 *euro* stundā.

Tādējādi ir pamats atlīdzināt 60 *euro*, jo saskaņā ar Noteikumu 2.2.apakšpunktu samaksu par juridisko palīdzību aprēķina par juridiskās palīdzības sniegšanu tiesas sēdē par pilnām trīsdesmit minūtēm.

2023.gada 11.septembrī advokāts ir elektroniski nosūtījis tiesai iesniegumu par pieteikuma priekšmeta grozīšanu.

Saskaņā ar Noteikumu (*redakcijā, kas bija spēkā no 2023.gada 1.jūlija līdz 2023.gada 31.decembrim*) 9.5.apakšpunktu par šāda dokumenta noformēšanu atlīdzināmi 25 *euro*.

[4.6] No Noteikumu normām neizriet, ka administratīvajās lietās būtu atlīdzināmi izdevumi par tādiem juridiskās palīdzības veidiem, kas nav ietverti Noteikumu 9.punktā.

Ievērojot minēto, tiesa vērtēja tos pieteicēja izdevumus par advokāta faktiski sniegtajiem pakalpojumiem, kuri atbilst Noteikumu 9.punktā noteiktajiem juridiskās palīdzības veidiem.

Tiesa secināja, ka pieteicējam kopumā atlīdzināmi 255 *euro*.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 8.septembra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā ietverti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Pirmās instances tiesa nepareizi piemēroja Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu un 12.panta $3.^1$daļu.

Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1493 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr.1493) noteic minimālās likmes par valsts nodrošinātu juridisko palīdzību administratīvajās lietās.

Pieteicējam nepamatoti netiek kompensēti visi izdevumi par juridisko palīdzību pilnā apjomā. Tas neatbilst Satversmes 92.panta prasībām.

Pieteicējs nav vainojams pie tā, ka iestāde ir rīkojusies prettiesiski, tāpēc nav pieļaujams zaudējumus atlīdzināt tikai daļēji.

[5.2] Likumdevējs nepilda Satversmes 1.pantā ietverto pienākumu periodiski izvērtēt, vai tiesiskais regulējums joprojām ir efektīvs, piemērots un nepieciešams, kā arī atbilst sociālajai realitātei. Tiek pārkāpts labas likumdošanas princips. Normatīvajos aktos noteiktie juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanas apmēri ir neadekvāti zemi, tie sedz tikai niecīgu daļu no faktiskajiem izdevumiem.

[5.3] Tiesa atsaucas uz advokāta darba apjomu, taču nepaskaidro, kāpēc šāds apjomīgs darbs nav objektīvi pamatots.

Tiesas apgalvojums, ka lieta nebija sarežģīta un ka pieteicējs būtu varējis sevi pārstāvēt pats, neatbilst faktiskajiem apstākļiem.

Tiesību normas neaizliedz pieteicējam vērsties pie tāda juridiskās palīdzības sniedzēja, kuru viņš uzskata par profesionālāko savu interešu aizstāvībai.

[5.4] Civilprocesā puse, kas zaudē strīdu, atlīdzina otrai pusei visus faktiskos izdevumus par advokāta pakalpojumiem. Nav pamata piemērot atšķirīgu pieeju atkarībā no procesa veida, jo tādējādi valsts sev rada labvēlīgāku situāciju nekā citiem tiesību subjektiem. Tas neatbilst tiesiskas valsts principam un vienlīdzības principam. Valstij jābūt atbildīgai vismaz tādā pašā apmērā kā privātpersonai. Atšķirīga pieeja ne vien ierobežo pieteicēja tiesības saņemt zaudējumu atlīdzinājumu pilnā apmērā, bet arī neveicina amatpersonu izpratni par savas rīcības sekām. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzīst principu "zaudētājs maksā".

[5.5] Tiesāšanās izmaksas ir būtisks cilvēktiesību aspekts, kas var ierobežot pieeju tiesai, ja tās nav reglamentētas adekvāti un samērīgi. Tiesībām uz taisnīgu tiesu jābūt nevis formālām, bet efektīvām.

Juridiskās palīdzības cenas ir atkarīgas no vairākiem faktoriem (profesionālās pieredzes, specializācijas, reputācijas, biroja atrašanās vietas, pieprasījuma u.c.), tāpēc tās var ievērojami atšķirties dažādiem pakalpojumu sniedzējiem. Ja izdevumi ir bijuši nepieciešami, tie jāatlīdzina pilnā apmērā.

[6] Rakstveida paskaidrojumā pārvalde apelācijas sūdzību neatzīst un piekrīt pirmās instances tiesas spriedumam.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Atbilstoši judikatūras atziņām lietas izskatīšana tiesas sēdē ir lietderīga gadījumos, kuros no lietā esošajiem dokumentiem nevar gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Šādos apstākļos personu uzklausīšana tiesas sēdē var sekmēt pareizu izskatāmā jautājuma izlemšanu. Savukārt, ja lietas materiāli ir pietiekami izskatāmā jautājuma izlemšanai, mutvārdu process parasti nav lietderīgs (*sal. sk., piemēram, Senāta 2014.gada*

6.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-34/2014, Nr.A420824810, 6.punktu un 2016.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-989/2016, Nr.A420537213, 6.punktu).

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka nav nepieciešams noteikt šīs lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, jo no lietā esošajiem dokumentiem ir iespējams gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, kā arī procesa dalībnieki ir īstenojuši tiesības sniegt paskaidrojumus par lietas apstākļiem un iesniegt pierādījumus, tāpēc šīs lietas izskatīšana mutvārdu procesā nav lietderīga.

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteikums ir daļēji apmierināms.

[9] Izvērtējusi Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 8.septembra spriedumā ietverto pamatojumu, apgabaltiesa atzīst, ka tas ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertā motivācija atbilst lietā noskaidrotajiem apstākļiem, lietā esošajiem pierādījumiem un judikatūras atziņām.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 8.septembra sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

Atbildot uz apelācijas sūdzībā ietvertajiem iebildumiem par pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[10] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka, piemērojot Noteikumu normas, pieteicējam netiek kompensēti faktiskie izdevumi par juridisko palīdzību pilnā apjomā, taču tas neatbilst Satversmes 92.panta prasībām.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesiskumam neatbilstu ne tāda situācija, ka valsts vispār nenoteiktu nekādu kārtību tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanai, nedz arī tāda situācija, ka valsts paredzētu pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus bez jebkādas izvērtēšanas (*sk. Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.2013-04-01 19.3.apakšpunktu*).

Valstij nav pienākuma pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus, kas radušies, apstrīdot un pārsūdzot administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību (*sk. Satversmes tiesas 2010.gada 11.jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-11-01 8.punktu*).

Satversmes 92.panta pirmajā teikumā ir ietverts likumdevēja pienākums pieņemt tādas tiesību normas, kas nodrošina ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā (*sk. Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2021-25-03 11.punktu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka no Satversmes 92.panta neizriet valsts pienākums paredzēt normatīvajos aktos atlīdzinājumu neierobežotā apmērā par visiem advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem administratīvajā procesā.

[11] Personas tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par nepamatotu tiesību aizskārumu negarantē, ka personai tiks sniegta pilna zaudējumu jeb tai radušos izdevumu atlīdzība, jo atbilstīgs atlīdzinājums ne vienmēr nozīmē izdevumu pilnīgu atlīdzinājumu. Pašu personu nolīgtā samaksa par juridisko palīdzību pati par sevi nav uzskatāma par atbilstīgu atlīdzību, jo tā ne vienmēr ir adekvāta nepieciešamajam un faktiski ieguldītajam darbam. Līdz ar to, lemjot par personai piešķiramā atlīdzinājuma apmēru, ir nepieciešams, no vienas puses, nodrošināt ikviena indivīda tiesības uz zvērināta advokāta palīdzību, no otras puses, saprātīgi un efektīvi izmantot valsts budžeta līdzekļus. Lai rastu šādu saprātīgu līdzsvaru, likumdevējs Satversmes 92.pantā un Administratīvā procesa likuma 92.pantā nostiprinātās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu detalizēti noregulējis noteikumos, kuri paredz konkrētas summas, kādas valsts atlīdzina personai par noteikta veida darbībām juridiskās palīdzības ietvaros. Nosakot juridiskās palīdzības sniedzējam atlīdzināmās takses apmēru, ir saskaņotas sabiedrības intereses valsts finanšu resursu efektīvā izmantošanā un indivīda intereses un iespējas

takses ietvaros saņemt profesionālu juridisko palīdzību. Ierobežota zaudējumu atlīdzināšanas kārtība par juridisko palīdzību ir noteikta, balstoties uz saprātīgiem apsvērumiem, kas vērsti uz valsts finanšu resursu efektīvu izmantošanu un to, lai tiktu nodrošinātas ikviena tiesības uz advokāta palīdzību. Personas subjektīvai vēlmei saņemt lielāku vai visu izdevumu atlīdzinājumu ir pretnostatāmas valsts objektīvās iespējas nodrošināt tiesvedības sistēmas efektīvu funkcionēšanu, ņemot vērā citu personu tiesības un pieejamos resursus, kā arī vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām (*sk. Senāta 2020.gada 20.novembra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKA-398/2020, ECLI:LV:AT:2020:1120.A420169717.10.L, 3.punktu*).

Noteikumos ietvertās atlīdzinājuma takses ir uzskatāmas par atbilstīgu atlīdzinājumu Satversmes 92.panta izpratnē (*sal. sk. Senāta 2013.gada 11.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-316/2013 (A42835609) 17.punktu, kā arī 2018.gada 24.maija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-242/2018, ECLI:LV:AT:2018:0524.A420180315.1.L, 6.punktu, 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-131/2019, ECLI:LV:AT:2019:0923.A420172915.2.S, 7.punktu, 2020.gada 3.februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-277/2020, ECLI:LV:AT:2020:0203.A420282916.5.L, 3.punktu un 2020.gada 20.novembra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKA-398/2020, ECLI:LV:AT:2020:1120.A420169717.10.L, 3.punktu*).

Ievērojot minētās atziņas, apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja viedoklim, ka viņam būtu jāatlīdzina izdevumi pilnā apmērā par visiem advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem administratīvajā lietā Nr.A420275922, jo minētā lieta nebija vērtējama kā sarežģīta.

[12] Pieteicējs argumentē, ka civilprocesā pusei, kura ir zaudējusi lietā, ir pienākums atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus, un nav pamata piemērot atšķirīgu pieeju zaudējumu atlīdzināšanā atkarībā no procesa veida.

Minētajam pieteicēja argumentam apgabaltiesa nepiekrīt, jo administratīvajā procesā un civilprocesā lietas dalībnieki neatrodas salīdzināmos apstākļos, vērtējot to procesuālo tiesību īstenošanas aspektā.

Apgabaltiesa vērš uzmanību, ka civilprocesā darbojas sacīkstes princips, savukārt administratīvajā procesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, tāpēc procesuālo tiesību īstenošana un tiesas loma abos procesos atšķiras.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturto daļu, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips).

Tādējādi atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam tiesai ir pienākums vispusīgi noskaidrot lietas izlemšanai būtiskos apstākļus un, ja nepieciešams, iegūt pierādījumus vai dot norādījumus procesa dalībniekiem par pierādījumu iesniegšanas nepieciešamību.

Objektīvās izmeklēšanas princips administratīvajā procesā ievērojami samazina nepieciešamību pēc juridiskajiem pakalpojumiem, un arī personai bez speciālām juridiskām zināšanām nepastāv šķēršļi, lai īstenotu savas procesuālās tiesības (*sal. sk. Senāta 2019.gada 9.aprīļa rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1020/2019, ECLI:LV:AT:2019:0409.A420328917.14.L, 3.punktu*).

Atšķirībā no civilprocesa objektīvās izmeklēšanas princips noteic administratīvās tiesas aktīvo lomu tiesas procesā, kas savukārt samazina nepieciešamību pēc advokāta palīdzības, jo īpaši lietās, kuras nav vērtējamas kā sarežģītas.

Administratīvā procesa likuma 6.pants cita starp noteic, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus).

Ievērojot minēto, nav konstatējams vienlīdzības principa pārkāpums (saistībā ar to, ka civilprocesā pusei, kura ir zaudējusi lietā, ir pienākums atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus). Apgabaltiesa jau norādīja, ka administratīvajā procesā un civilprocesā lietas dalībnieki neatrodas salīdzināmos apstākļos tāpēc, ka civilprocesā darbojas sacīkstes princips, bet administratīvajā procesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, kas ievērojami samazina nepieciešamību pēc juridiskajiem pakalpojumiem. Administratīvajā procesā pat personai bez speciālām juridiskām zināšanām nav šķēršļu pilnvērtīgi īstenot savas procesuālās tiesības.

[13] Papildus minētajam ir jāņem vērā, ka administratīvajā procesā darbojas arī Administratīvā procesa likuma 5.pantā nostiprinātais privātpersonas tiesību ievērošanas princips, atbilstoši kuram administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Atbilstoši judikatūras atziņām privātpersonas tiesību ievērošanas princips ir interpretējams tādējādi, ka tas uzliek pienākumu iestādei un tiesai administratīvā procesa ietvaros pēc iespējas nodrošināt un veicināt privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Privātpersonas tiesību ievērošanas princips ir attiecināms uz jebkuru tiesību normu, tostarp arī uz procesuālo tiesību normu piemērošanu. Tas uzliek tiesai pienākumu nodrošināt tādu lietas izskatīšanas procesu, kurā privātpersonas tiesības tiek ievērotas visefektīvākajā veidā. Nepieciešamības gadījumā tas nozīmē arī pienākumu administratīvajai tiesai iedziļināties jautājuma būtībā, notikumu attīstībā vai plašākā apstākļu kontekstā, lai palīdzētu personai pārvarēt formālus šķēršļus (*sal. sk., piemēram, Senāta 2021.gada 30.marta lēmuma lietā Nr.SKA-709/2021, ECLI:LV:AT:2021:0330.A420200720.9.L, 9.punktu*).

Ievērojot minēto, ir noraidāms kā nepamatots pieteicēja viedoklis, ka, neatlīdzinot izdevumus pilnā apmērā par visiem advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem administratīvajā lietā Nr.A420275922, tiek pieļauti vispārējo tiesību principu pārkāpumi un ka valsts sev rada labvēlīgāku situāciju nekā citiem tiesību subjektiem.

[14] Katrs gadījums ir izvērtējams individuāli, un izskatāmajā gadījumā apgabaltiesa nekonstatē pazīmes, ka pieteicējam būtu bijusi ierobežota pieeja tiesai vai būtu aizskartas pieteicēja tiesības taisnīgu tiesu, ja advokāts nebūtu sniedzis pieteicējam administratīvajā lietā Nr.A420275922 konstatētos juridiskos pakalpojumus.

Lietā nav konstatējami pieteicēja norādītie tiesību pārkāpumi, jo izskatāmajā gadījumā netika ierobežota pieteicēja pieeja tiesai, kā arī nav konstatējamas pazīmes, kas varētu liecināt par to, ka būtu aizskartas pieteicēja tiesības taisnīgu tiesu. Lietā neatrodas attiecīgi pierādījumi, tādēļ šie pieteicēja argumenti ir noraidāmi kā nepamatoti.

[15] Nav šaubu, ka juridiskās palīdzības cenas ir atkarīgas no vairākiem faktoriem (profesionālās pieredzes, specializācijas, reputācijas, biroja atrašanās vietas, pieprasījuma u.c.) un ka tās var ievērojami atšķirties dažādiem pakalpojumu sniedzējiem. Tomēr, ņemot vērā apgabaltiesas jau norādītos apsvērumus (*sk. šā sprieduma 10.-13.punktu*), šiem apelācijas sūdzības argumentiem nav izšķirošas nozīmes šajā lietā.

[16] Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka, vērtējot ar juridisko palīdzību saistīto izdevumu atlīdzinājuma saprātīgo apmēru katrā konkrētajā lietā, jāņem vērā tas, cik attiecīgā lieta ir sarežģīta un kādi tiesību jautājumi tajā risināti, kā arī tas, kā noritējis tiesas process (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2005.gada 19.oktobra sprieduma lietā "Roche pret Apvienoto Karalisti", pieteikuma Nr.32555/96, 182. –185.punktu, kā arī 2001.gada 10.maija sprieduma lietā "Z un citi pret Apvienoto Karalisti", pieteikuma Nr.29392/95, 134.punktu*).

Saskaņā ar judikatūras atziņām tiesai katrā lietā ir jāveic juridiskās palīdzības izdevumu apmēra objektīva analīze, proti, ir jānovērtē, cik objektīvi un atbilstoši konkrētās lietas apstākļiem ir attiecīgie izdevumi, ir jānovērtē arī piemērojamā tiesiskā regulējuma un procedūru sarežģītība (*sal. sk., piemēram,* Eiropas Savienības Tiesas *2013.gada 11.aprīļa sprieduma lietā Nr.C-260/11 "Edwards un Pallikaropoulos"40. – 42.punktu, kā arī Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2021-25-03 14.2.1.apakšpunktu*).

No minētajām judikatūras atziņām neizriet secinājums, ka juridiskās palīdzības izdevumi ikvienā gadījumā būtu jāatlīdzina neierobežotā apmērā.

[17] Pieteicējs argumentē, ka ir jāpiemēro Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 12.panta 3.[1]daļas izņēmums, proti, jānosaka atlīdzināmo izdevumu apmērs, kas pārsniedz normatīvajos aktos par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu administratīvajās lietās noteikto apmēru, jo pieteicēja izdevumi par advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem administratīvajā lietā Nr.A420275922 bija objektīvi nepieciešami.

Atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām lietas sarežģītības novērtēšana ir tiesas prerogatīva. Tiesa, kuras kompetencē ir lietas izskatīšana pēc būtības, vislabāk redz, kādas pūles ir nepieciešamas pareizai lietas izskatīšanai, un var novērtēt, cik lietderīga tiesas procesā varētu būt bijusi juridiskās palīdzības sniegšana pieteicējam (*sal. sk., piemēram, Senāta 2011.gada 6.maija sprieduma lietā Nr.SKA-155/2011 13.2.apakšpunktu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka, lai rastos tiesisks pamats noteikt lielāku atlīdzināmo izdevumu apmēru par Noteikumos noteikto, vispirms ir nepieciešams konstatēt, ka pieteicēja izdevumi par advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem lietā Nr.A420275922 bija objektīvi nepieciešami, piemēram, lietas sarežģītības, lietā piemērojamā tiesiskā regulējuma vai procedūru sarežģītības dēļ, taču tas šajā gadījumā nav konstatējams.

Pieteicējs nav norādījis konkrētus apsvērumus, kas raksturotu lietas Nr.A420275922 sarežģītību.

Savukārt apgabaltiesa piekrīt pārvaldes un pirmās instances tiesas secinājumam, ka administratīvā lieta Nr.A420275922 nav vērtējama kā sarežģīta, jo minētajā lietā nebija nepieciešams noskaidrot sarežģītus faktiskos vai tiesiskos apstākļus. Lietā nav konstatējami tādi apstākļi, kas liecinātu par īpašu, netipisku (ārkārtas) situāciju, kuru likumdevējs nebūtu varējis paredzēt, pieņemot lietā piemērojamās tiesību normas.

Ņemot vērā minēto, nav pamata atzīt, ka likumdevējs to nebūtu apsvēris, izdodot Noteikumus.

Līdz ar to secināms, ka izskatāmajā gadījumā nav tiesiska pamata, lai atlīdzinātu pieteicēja izmaksas par advokāta sniegto juridisko palīdzību administratīvajā lietā Nr.A420275922 lielākā apmērā nekā noteikts Noteikumos.

[18] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja argumentam, ka pirmās instances tiesa ir tikai “mehāniski” piemērojusi Noteikumu normas, nevērtējot pieteicēja faktiskos un objektīvi nepieciešamos izdevumus administratīvajā lietā Nr.A420275922 par advokāta sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem.

Pirmās instances tiesa spriedumā ir ietvērusi pamatojumu, kādēļ izskatāmajā gadījumā pieteicēja izmaksas par advokāta pakalpojumiem ir pamats atlīdzināt Noteikumos noteiktajā apmērā. Proti, Administratīvā rajona tiesa ir pareizi konstatējusi, ka administratīvā lieta Nr.A420275922 nav vērtējama kā sarežģīta, tāpēc pieteicējs būtu spējis sevi pārstāvēt pats.

Līdz ar to nav saskatāma objektīva nepieciešamība saņemt lietā Nr.A420275922 konstatētos advokāta sniegtos juridiskos pakalpojumus par attiecīgajām izmaksām.

Papildus minētajam apgabaltiesa konstatē, ka jau administratīvajā procesā iestādē sākotnējā lēmuma pieņemšanas laikā (2022.gada 30.jūnijā) bija pieejamas judikatūras atziņas lietā ar līdzīgiem apstākļiem, proti, Senāts jau bija izvērtējis līdzīgus iestādes apsvērumus (kā lietā Nr.A420275922) un atzinis tos par nepamatotiem (*sk. Senāta 2022.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-85/2022, ECLI:LV:AT:2022:0622.A420311118.11.S, 8.-13.punktu*).

Arī šie apsvērumi liecina, ka nepastāvēja lietas Nr.A420275922 sarežģītība vai citi objektīvi apstākļi, kuru dēļ būtu pamats palielināt pieteicējam atlīdzināmo izdevumu apmēru, nosakot to lielāku par Noteikumus noteikto.

[19] Senāts, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām, ir norādījis, ka no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākuma detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt tos argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (*sk. Senāta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-378/2005 12.punktu*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa izvērtēja tos procesa dalībnieku argumentus un apsvērumus, kuriem ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /Persona A/ pieteikumu;

uzlikt pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt /Persona A/ (personas kods /Personas kods /) mantiskos zaudējumus 255*euro* apmērā;

noraidīt pieteikumu pārējā daļā;

piespriest no atbildētājas – Latvijas Republikas – par labu /Persona A/ (personas kods /Personas kods /) viņa samaksāto valsts nodevu 30*euro*, kas atlīdzināma no Ieslodzījuma vietu pārvaldes līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneses:

R.Paegle I.Kaļiņina S.Liniņa